

**CEZA MUHAKEMLERİ USULÜ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI VE DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİNİN
KALDIRILMASINA DAİR KANUN**

(Resmi Gazete ile yayımı: 30.6.2004 Sayı: 25508)

Kanun No

5190

Kabul Tarihi

16.6.2004

MADDE 1.- 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa 394 üncü maddeden sonra gelmek üzere "Bazı suçlara ilişkin muhakeme usulü" başlıklı ÜÇÜNCÜ FASIL başlığı altında aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi

MADDE 394/a. - Aşağıdaki suçlarla ilgili davalar, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür:

1. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 139, 146 ilâ 157, 168, 169, 171 ve 172 nci maddelerinde yazılı suçlar, 403 üncü maddesinde yazılı toplu olarak veya teşekkül vücuda getirmek suretiyle işlenen suçlar.

2. Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilan edilen bölgelerde, olağanüstü hâlin ilânına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

3. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yazılı suçlar.

4. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar.

Gelen iş durumu göz önünde bulundurularak birinci fıkrada belirtilen suçlara bakmakla görevli olmak üzere, aynı yerde birden fazla ağır ceza mahkemesi kurulmasına, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir. Bu hâlde, mahkemeler numaralandırılır. Bu mahkemelerin başkan ve üyeleri adli yargı adalet komisyonunca, bu mahkemelerden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

Birinci fıkrada belirtilen suçları işleyenler sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun bu Kanunla görevlendirilmiş ağır ceza mahkemelerinde yargılanır.

Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile savaş ve sıkıyönetim hali dahil askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır.

5190

16.6.2004

Soruşturma usulü

MADDE 394/b. - 394/a maddesi kapsamına giren suçlarda hazırlık soruşturması, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca bizzat yapılır. Bu suçlar görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya takibat yapılır. Cumhuriyet savcıları, Cumhuriyet Başsavcılığınca 394/a maddesi kapsamındaki suçlarla ilgili davalara bakan ağır ceza mahkemelerinden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

394/a maddesi kapsamına giren suçların soruşturması ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcıları, hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları, varsa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu işlerle görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesinden, aksi halde yetkili adlî yargı hâkimlerinden isteyebilirler.

Soruşturmanın gerekli kıldığı hâllerde suç mahalli ile delillerin bulunduğu yerlere gidilerek soruşturma yapılabilir.

Suç, ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yer dışında işlenmiş ise, Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından, hazırlık soruşturmasının yapılmasını isteyebilir.

Suç askerî bir mahalde işlenmiş ise, Cumhuriyet savcısı ilgili askerî savcılıktan hazırlık soruşturmasının yapılmasını isteyebilir.

Üçüncü ve dördüncü fıkralara göre soruşturma yapmak üzere görevlendirilen Cumhuriyet savcıları ile askerî savcılıklar, bu soruşturmayı öncelikle ve ivedilikle yaparlar.

394/a maddesi kapsamına giren suçlarda, yakalananlar ve tutuklananlar için 128 inci maddenin birinci fıkrasındaki yirmidört saatlik süre kırksekiz saat olarak uygulanır.

Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan ve tutuklanan kişiler hakkında 128 inci maddenin ikinci fıkrasında dört gün olarak belirlenen süre Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararıyla yedi güne kadar uzatılabilir. Hâkim, karar vermeden önce yakalanan veya tutuklanan kişiyi dinler.

Kolluğun görev ve yetkileri ile geçici yararlanma

MADDE 394/c. - 394/a maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmalarda kolluk; soruşturma ve kovuşturma sebebiyle sanığı, tanığı, bilirkişiyi ve suçtan zarar gören şahsı, ağır ceza mahkemesi veya başkanının, Cumhuriyet savcısının, mahkeme naibinin veya istinabe olunan hâkimin emirleriyle belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulundurmaya mecburdur. Bu emir, çağrılanlar hakkında kolluğa, ihzar müzekkeresinde olduğu gibi zor kullanma yetkisi verir. Bu Fasal hükümlerine aykırı hareket eden kolluk amir ve memurları hakkında doğrudan doğruya soruşturma ve kovuşturma yapılır.

394/a maddesi kapsamına giren suçların soruşturma ve kovuşturması sırasında ek 4 üncü madde hükümleri de uygulanır.

5190

16.6.2004

Bu Fasılda belirtilen suçlar nedeniyle Cumhuriyet savcıları, soruşturmanın gerekli kılması halinde, geçici olarak, bu mahkemelerin yargı çevresi içindeki genel ve özel bütçeli idarelere, kamu iktisadi teşebbüslerine, il özel idarelerine ve belediyelere ait bina, araç, gereç ve personelden yararlanmak için istemde bulunabilirler. Bu istemler, ilgili kurum ve makamlarca geciktirilmeksizin yerine getirilir.

Özürsüz olarak üçüncü fıkradaki istemleri yerine getirmeyen yukarıdaki kuruluşların sorumlu kişileri, üç aydan bir yıla kadar hapis ve birmilyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Türk Silahlı Kuvvetleri kıt'a, karargâh ve kurumlarından istemde bulunulması hâlinde, istem, yetkili amirlikçe değerlendirilerek yerine getirilebilir.

Kovuşturma usulü

MADDE 394/d. - 394/a maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili davalara ait duruşmalarda aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Bu suçlar acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalara adli tatilde de bakılır.
2. İkiyüzden çok sanıklı davalarda, sanıklardan bir kısmının duruşmanın bazı oturumları ile ilgileri bulunmuyor ise duruşmanın bu oturumlarının, yokluklarında yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Ancak, bu sanıkların yokluklarında yapılan oturumlarda kendilerini etkileyen bir hâl ortaya çıktığı takdirde buna ilişkin söz ve işlerin esaslı noktaları sonraki oturumlarda kendilerine bildirilir.
3. Mahkeme, güvenliğin sağlanması bakımından duruşmanın başka bir yerde yapılmasına karar verebilir.
4. Bu davalarda esas hakkındaki iddiasını bildirmek için Cumhuriyet savcısına, müdahil veya vekiline; iddialara karşı savunmasını yapmak için sanık veya müdafisine makul bir süre verilir. Bu süre, savunma hakkının sınırlandırılması anlamına geleceği durumlarda re'sen uzatılabilir.
5. Mahkeme, duruşmanın düzen ve disiplinini bozan sözlü veya yazılı beyan ve davranışlar ile mahkemeye, mahkeme başkanı veya üyelerden herhangi birine, Cumhuriyet savcısına, müdafiiye, tutanak kâtibine yahut görevlilere karşı uygun olmayan söz ve davranışlar hakkında yayım yasağı koyabilir. Bu yasağa rağmen yayımda bulunanlara üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla birlikte beşmilyar liradan onbeşmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir.

5190

16.6.2004

6. Mahkeme başkanı, duruşmanın inzibatını bozan sanığı veya müdafii o günkü duruşmanın tamamına çıkmamak üzere, duruşma salonundan çıkartır. Bunların, sonra gelen oturumda da duruşmayı önemli ölçüde aksatacak davranışlara devam edecekleri anlaşılırsa ve hazır bulunmaları gerekli görülmezse, yokluklarında duruşmaya devam olunmasına mahkemece karar verilebilir. Bu karar, esasa ilişkin iddia ve savunmanın yapılmasına engel olacak biçimde uygulanamaz ve sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesine izin verilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafinin bundan sonraki oturumlarda da duruşmanın inzibatını bozmakta ısrar etmeleri hâlinde, bir daha aynı dava ile ilgili duruşmaların tamamına veya bir kısmına katılmamalarına da karar verilebilir. Bu hüküm müdafii hakkında uygulandığı takdirde, keyfiyet ilgili baroya bildirilir. Bu halde de sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesi için uygun bir süre verilir. Duruşmaların bir kısmına ya da tamamına katılmamasına karar verilen müdafii Avukatlık Kanununun 41 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince tayin edilmiş ise durum, kendisini tayin eden merciye de bildirilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafii tekrar duruşmaya alındıklarında, yokluklarında yapılan iş ve işlemlerin esaslı noktaları kendilerine bildirilir. Sanık ya da müdafii dilerse yokluklarındaki tutanak örnekleri de kendilerine verilir. Duruşma salonundan çıkartılan veya duruşmalara katılmamalarına karar verilen sanık veya müdafiler mahkemenin tayin edeceği süre içerisinde yazılı savunma verebilirler.

7. 262 nci madde, 394/a maddesi kapsamına giren suçlara bakan ağır ceza mahkemeleri hakkında uygulanmaz.

8. Kendisine veya onun namına tebligat yapılacak kimselere tebligat yapılmaması hallerinde, işin ivediliğine göre basın veya diğer kitle iletişim araçlarıyla tebligat yapılabilir.

MADDE 2. - 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 20 nci maddesi hükümleri, bu Kanunla 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesi gereğince Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek ağır ceza mahkemeleri başkan ve üyeleri ile bu mahkemelerin görev alanına giren suçları soruşturmak ve kovuşturmakla görevli Cumhuriyet savcılar hakkında da uygulanır. Bunların koruma ve güvenlik talepleri ilgili makam ve mercilerce öncelikle ve ivedilikle yerine getirilir.

MADDE 3. - 16.6.1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Devlet güvenlik mahkemeleri ve Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılıklarının yetki ve görevleri sona erer.

5190

16.6.2004

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Devlet güvenlik mahkemesi başkanı, asıl ve yedek üyeleri bu Kanunla 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesi gereğince Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek veya kurulacak ağır ceza mahkemelerine ilk atamalar yapılıncaya ve atanmalar görevlerine başlayıncaya kadar sırasıyla; ağır ceza mahkemesi başkan ve üyeleri sıfatıyla; Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet savcıları da 1412 sayılı Kanunun 394/a maddesinde belirtilen suçları soruşturmak ve kovuşturmak üzere Cumhuriyet savcısı sıfatıyla görevlerine devam ederler ve başka bir göreve atanmalarına Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilebilir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu Kanun hükümlerine göre yapılacak görevlendirme ve atamalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde gerçekleştirilir.

1412 sayılı Kanunun 394/a maddesinde belirtilen suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilen Cumhuriyet savcıları ile aynı maddede belirtilen ağır ceza mahkemelerinin başkan ve üyeleri disiplin sebepleri hariç meşru mazeretleri ve talepleri olmadıkça üç yıl süre ile başka bir yere veya göreve atanamazlar. Bu görev süresinin tespitinde, Devlet güvenlik mahkemesi ve Cumhuriyet Başsavcılıklarındaki görevlerine son atanma tarihleri nazara alınır. Görev süresi dolanlar tekrar atanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 2. - Bu Kanunun yayımı tarihinde görev ve yetkileri sona eren Devlet güvenlik mahkemelerinde ve Devlet güvenlik mahkemeleri Cumhuriyet Başsavcılıklarında mevcut dava ve soruşturma dosyaları ayrıca bir karar verilmesine gerek kalmaksızın durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre, buldukları aşamadan itibaren yargılama ve soruşturmaya devam edilmek üzere görevli ve yetkili ağır ceza mahkemelerine ve bu mahkemelerin buldukları illerin Cumhuriyet Başsavcılıklarına devredilir.

Bu Kanun kapsamına girmeyen suçlar nedeniyle;

a) Hazırlık soruşturma safhasında bulunan dosyalar hakkında ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarınca,

b) Son soruşturma safhasında bulunan dosyalar hakkında ağır ceza mahkemelerince dosya üzerinden,

Kanun hükümlerine göre gerekli kararlar verilmek suretiyle, dosyalar görevli ve yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına veya mahkemelere gönderilir.

GEÇİCİ MADDE 3. - Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılıkları nezdinde bulunan arşiv, kalem, emanet ve diğer birimler ile Devlet güvenlik mahkemelerinin arşiv, kalem ve diğer birimleri, ayrıca başka bir işleme gerek olmaksızın sırasıyla bu Kanunla 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesi gereğince Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek veya kurulacak ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu il Cumhuriyet Başsavcılıkları nezdinde ve bu ağır ceza mahkemelerinde ayrı bir birim olarak bu faaliyet ve görevlerine devam ederler.

GEÇİCİ MADDE 4. - 2845 sayılı Kanunun 31 inci maddesi hükümlerine göre teşkil olunan Devlet güvenlik mahkemesi adalet komisyonlarının görev ve yetkileri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.

Devlet güvenlik mahkemelerinde görevli hâkim ve savcılar dışında kalan personel, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, bu Kanunla 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesi gereğince Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek veya kurulacak ağır ceza mahkemeleri ve bu mahkemelerin bulunduğu il Cumhuriyet Başsavcılıkları nezdinde anılan mahkemelerin görev alanına giren suçları soruşturmak ve kovuşturmakla görevlendirilen Cumhuriyet Savcılığı birimlerinde başka bir işleme gerek kalmaksızın ve buldukları kadro ve özlük hakları da saklı kalmak şartıyla görevlerine devam ederler. Bu personel hakkında, anılan ağır ceza mahkemesi başkanı veya ilgili Cumhuriyet savcısının yazılı muvafakati olmadıkça adli yargı adalet komisyonunca başka bir yere veya göreve atama veya görevlendirme işlemi yapılamaz.

GEÇİCİ MADDE 5. - Diğer kanunlarda geçen "Devlet Güvenlik Mahkemesi", "Devlet Güvenlik Mahkemesi Yedek Hâkimliği", "Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı ve Cumhuriyet savcısı" ibareleri sırasıyla "1412 sayılı Kanunun 394/a maddesi gereğince Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek veya kurulacak ağır ceza mahkemesi", "ağır ceza mahkemesi üyesi", "1412 sayılı Kanunun 394/a maddesinde belirtilen suçları soruşturmak ve kovuşturmakla görevlendirilen Cumhuriyet savcısı" olarak uygulanır.

2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılan atıflar bu Kanunla 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa eklenen Üçüncü Fasıla; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 4 üncü maddesinde 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesine yapılan atıflar bu Kanunla 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerine yapılmış sayılır.

5190

16.6.2004

GEÇİCİ MADDE 6. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Devlet güvenlik mahkemelerince karara bağlanan ve bu Kanunla 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesiyle ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren dava dosyalarından;

a) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunanlar hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca,

b) Yargıtay dairelerinde bulunanlar hakkında ilgili ceza dairesince,

Başkaca bir işlem yapılmasına ve karar verilmesine gerek olmaksızın buldukları aşamada dosyaların incelenmesine devam olunur.

İncelemesi sona eren dava dosyaları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yetkili ve görevli ağır ceza mahkemelerine gönderilir.

GEÇİCİ MADDE 7. - 1412 sayılı Kanuna eklenen 394/a maddesi gereğince Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca görevlendirilecek veya kurulacak ağır ceza mahkemelerinin yargı çevreleri ve tüm yurtda göreve başlayacakları tarih, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde Resmî Gazetede ilân edilir.

MADDE 4. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
52	99	180
53	101	8
53	102	220:226, 275:286

I- Gerekçeli 582 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 102 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Esas Adalet Komisyonu görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/824